

sygn. XXV C 3091/19

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2020 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny w składzie

Przewodniczący: Sędzia (del.) Kamil Gołaszewski

po rozpoznaniu 12 maja 2020 roku w Warszawie na posiedzeniu niejawnym

w sprawie z powództwa J. C., I. C.

przeciwko (...) Bank SA w W.

o ustalenie i nakazanie

wniosku powodów o udzielenie zabezpieczenia

postanawia:

I. udzielić powodom J. C. i I. C. zabezpieczenia roszczenia o ustalenie nieważności umowy kredytu hipotecznego nr (...), zawartej 24 sierpnia 2007 roku pomiędzy powodami a (...) Bank SA w K., poprzez unormowanie praw i obowiązków stron na czas postępowania w ten sposób, że w okresie od 27 listopada 2019 roku do uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie:

a. wstrzymany zostaje obowiązek dokonywania przez powodów spłat rat kredytu w wysokości i terminach określonych umową nr (...),

b. zakazuje się pozwanemu (...) Bank SA w W. złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy nr (...);

II. w pozostałym zakresie oddalić wnioski o udzielenie zabezpieczenia.

sygn. akt XXV C 3091/19

UZASADNIENIE

postanowienia z 12 maja 2020 roku

Rozpoznaniu podlegał wniosek o udzielenie zabezpieczenia złożony wraz z pismem z 4 maja 2020 roku (k.59).

Postępowanie zabezpieczające jest procesową formą tymczasowej ochrony prawnej i spełnia pomocniczą rolę w stosunku do postępowania rozpoznawczego. Jego celem jest zapewnienie efektywności orzeczenia wydanego w postępowaniu, w którym wierzyciel ma dochodzić swego roszczenia, jednakże bez przesądzania o kształcie przyszłego rozstrzygnięcia w sprawie. Zgodnie z art. 730§2 kpc sąd może udzielić zabezpieczenia przed wszczęciem postępowania lub w jego toku, natomiast w myśl art. 730¹§1 kpc udzielenia zabezpieczenia może żądać każda strona lub uczestnik postępowania, jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia.

Według art. 730¹§2 kpc. interes prawny istnieje, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie. W doktrynie podkreśla się, że osiągnięcie celu postępowania w sprawie w rozumieniu art. 730¹§2 kpc. wiązać należy z rodzajem ochrony prawnej, której udzielenia żąda się w postępowaniu cywilnym. O

istnieniu podstawy zabezpieczenia można, więc mówić wtedy, gdy bez zabezpieczenia ochrona prawna udzielona w merytorycznym orzeczeniu w sprawie okaże się niepełna.

Natomiast roszczenie jest uprawdopodobnione, jeżeli *prima facie* jest znaczna szansa na jego istnienie, co nie wyklucza tego, iż w świetle głębszej analizy stanu faktycznego i prawnego, sąd poczyni odmienną ocenę. Wymóg uprawdopodobnienia, a nie dowiedzenia istnienia roszczenia, oznacza zwolnienie strony, obciążonej ciężarem takiego uprawdopodobnienia, z obowiązku zachowania szczegółowych przepisów o postępowaniu dowodowym (art. 243 kpc.). Do uprawdopodobnienia roszczenia nie jest natomiast wystarczające samo tylko przedstawienie twierdzeń co do okoliczności, które roszczenie miałyby uzasadniać.

Rozpoznając pierwszą konieczną do udzielenia zabezpieczenia przesłankę, Sąd miał na uwadze, że zgodnie z treścią pozwu, uzupełnioną pismem z 14 stycznia 2020 r. (k.36) powodowie żądają ustalenia, że zawarta pomiędzy nimi a pozwanym umowa kredytu hipotecznego nr (...) z 23 sierpnia 2007 roku jest nieważna, ustalenia sumy wpłat dokonanych przez nich pozwanemu, a także nakazania pozwanemu złożenia wniosku o wykreślenie z księgi wieczystej zapisu o ustanowieniu hipoteki. Dla potrzeb udzielenia zabezpieczenia uznać należało, że powodowie uprawdopodobnili roszczenie o ustalenie nieważności umowy kredytu. Samo zawarcie umowy, jej treść i zmiany zostały uprawdopodobnione przez złożenie odpowiednich dokumentów. Ocena uprawdopodobnienia roszczenia sprowadza się zatem do dokonania wstępnej prawnej oceny treści łączącego strony stosunku prawnego.

Zgodnie z treścią przedłożonej umowy kwota kredytu podlegająca zwrotowi nie jest ściśle oznaczona, jak również nie są wskazane szczegółowe, obiektywne zasady jej określenia, w szczególności nie wyznacza jej kwota faktycznie wykorzystanego kredytu. Kwotę kredytu określono w umowie na 133 358,83 zł, jednakże w wyniku zastosowania indeksacji (co do zasady dozwolonej) nie będzie to, nawet w przypadku wykorzystania całego kredytu, kwota podlegająca zwrotowi na rzecz banku. Najpierw nastąpi przeliczenie wykorzystanej (w złotych) kwoty na kwotę we frankach szwajcarskich, przy zastosowaniu kursu kupna walut określonego w tabeli kursów – obowiązującego w dniu uruchomienia kredytu (§9 ust.2 umowy). Następnie, zgodnie z §10 ust. 3 umowy wysokość zobowiązania (a więc wysokość świadczeń, które zobowiązany będzie spełnić kredytobiorca) będzie ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF – po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego „(...)” obowiązującego w dniu spłaty. Z kolei zasady tworzenia Tabeli kursów określone §6 ust. 1 Umowy, z pozoru szczegółowe, pozostawiają jednak bankowi dużą swobodę w ustalaniu kursów walut. Określając zasady tworzenia tabeli kursów i zawartych w niej kursów walut, pozwany posłużył się dwoma pojęciami, których znaczenia nie sposób zidentyfikować. Tabela miała być sporządzana na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym w chwili sporządzania tabeli i po ogłoszeniu kursów średnich przez NBP. Żadne z postanowień umowy nie definiuje pojęcia „rynek międzybankowy” oraz nie określa co oznacza „na podstawie”. Nie wiadomo zatem jakie kursy bank bierze pod uwagę, ustalając kursy własne oraz czy i w jaki sposób wpływają one na wysokość tych kursów. Zatem bankowi pozostawiono swobodne określenie kwoty podlegającej zwrotowi przez kredytobiorcę, ponieważ ani umowa ani regulamin nie precyzują w dostateczny sposób, jak kredytujący bank wyznacza kursy walut w sporządzanej przez siebie Tabeli kursów, na podstawie której określone zostaje saldo kredytu i wysokość rat. Takie ukształtowanie stosunku zobowiązaniowego narusza zaś jego istotę, gdyż wprowadza do stosunku zobowiązaniowego element nadrzędności jednej ze stron i podporządkowania drugiej strony bez odwołania do jakichkolwiek obiektywnych kryteriów zakreślających granice swobody jednej ze stron. Naruszenie zaś istoty stosunku zobowiązaniowego oznacza przekroczenie granic swobody umów określonych w art. 353⁽¹⁾ kc i prowadzi, zgodnie z art. 58§1 kc, do nieważności czynności prawnej jako sprzecznej z ustawą (zob. wyroki Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 23 października 2019 r., sygn. V ACa 567/18, z 30 grudnia 2019 r., sygn. VI ACa 361/18, z 12 lutego 2020 r., sygn. V ACa 297/19). Dotknięte nieważnością postanowienia dotyczą głównego świadczenia kredytobiorcy, tj. zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu i zapłaty odsetek, co należy do *essentialia negotii* umowy kredytu.

Niezależnie od powyższego, nawet jeśli przyjąć, że klauzula umowna określająca wysokość świadczenia kredytobiorcy, a wraz z nią cała umowa kredytu, jest ważna, to, w świetle pozwu, a więc na obecnym etapie postępowania, zawarte w

Umowie i regulaminie postanowienia określające sposoby wyliczenia kwoty kredytu i wysokości rat kredytu należałoby uznać za abuzywne, a tym samym nieskuteczne.

Zgodnie z art. 385¹§1 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Należy zaś uznać, że możliwość jednostronnego kształtowania przez przedsiębiorcę kursów, od których zależy świadczenie konsumenta jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Przy tym brak wpływu konsumenta na treść postanowień abuzywnych jest objęta domniemaniem ustawowym (art. 385¹§4 kc). Przy tym, zdaniem sądu, postanowienia obejmujące klauzule indeksacyjne nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, wobec czego mogą być uznane za abuzywne nawet w przypadku uznania, że dotyczą głównych świadczeń stron. Niejednoznaczność tych postanowień wynika po pierwsze z ich rozproszenia w umowie i regulaminie, a po drugie z niejednoznacznego sformułowania w umowie wpływu klauzuli indeksacyjnej na treść umowy i wysokość świadczenia kredytobiorcy. Zauważyć przy tym należy, że stanowisko o niedozwolonym charakterze postanowień dotyczących stosowania przez banki odesłania do własnych tabel kursów przy wykonywaniu umowy kredytu uznać należy za przeważające w orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyroki z 4 kwietnia 2019 r. sygn. III CSK 159/17, z 10 maja 2019 r. sygn. I CSK 242/18, z 27 listopada 2019 r., sygn. II CSK 483/18, z 11 grudnia 2019 r., sygn. V CSK 382/18).

Dodatkową przesłanką zasadności powództwa o ustalenie jest, zgodnie z art.189 kpc, istnienie interesu prawnego w zgłoszeniu żądania ustalenia. Powodowie mają interes prawny w ustaleniu nieważności umowy, bowiem wygenerowała ona długoterminowy stosunek prawny, który, zgodnie z jego treścią, nie został dotychczas wykonany. Ewentualne uwzględnienie roszczeń kredytobiorcy o zapłatę (zwrot) należności spełnionych dotychczas na rzecz banku nie regulowałoby w sposób definitywny wzajemnych relacji stron. Wniosek przeciwny byłby zasadny tylko przy przyjęciu, że prawomocne orzeczenie sądu wiąże nie tylko w zakresie sentencji, ale również motywów rozstrzygnięcia, co do czego nie ma jednak zgody w orzecznictwie i doktrynie (zob. postanowienie SN z 9 stycznia 2019 roku, sygn. I CZ 112/18, w którym wskazano, że „W zależności bowiem od poglądu prezentowanego przez poszczególne składy orzekające w procesach o inne roszczenia z tego samego stosunku prawnego, kwestia oceny mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia może być różnie rozstrzygana. Skutkuje to brakiem pewności sytuacji prawnej strony.”). Tymczasem stwierdzenie nieważności umowy przesądza nie tylko o (ewentualnej) możliwości domagania się zwrotu już spełnionych świadczeń. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 28 października 2018 roku, sygn. I ACa 623/17, „Orzeczenie stwierdzające nieważność umowy niweczy jej skutki ex tunc i z uwagi na związanie zarówno stron, jak i innych sądów jego treścią z mocy art. 365 § 1 kpc., jako swoisty prejudykat, ma istotne znaczenie dla dalszych czynności stron w związku ze spłacaniem kredytu przez powoda.” Rozstrzyga w sposób ostateczny o braku obowiązku spełniania na rzecz banku świadczeń w przyszłości, a więc o nieistnieniu obowiązku spłaty kolejnych rat kredytu. Jedynie zatem ustalające orzeczenie sądu znosi więc wątpliwości stron i zapobiega dalszemu sporowi o roszczenia banku wynikające z umowy. Na tym zaś polega interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc.

Zauważyć przy tym trzeba, że formułując treść swoich żądań i ich uzasadnienie powodowie jednoznacznie zrezygnowali z dochodzenia od pozwanego zwrotu już spełnionych środków, których wysokość nie przekracza kwoty wykorzystanego kredytu. Tym bardziej nie istnieje inne roszczenie, które mogłoby zostać zgłoszone zamiast roszczenia o ustalenie nieważności umowy.

W związku z powyższym, żądanie ustalenia nieważności umowy kredytu należy uznać na obecnym etapie za uprawdopodobnione.

Powodowie posiadają interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia roszczenia. Celem postępowania dotyczącego roszczenia o ustalenie w zgłoszonym kształcie jest zakończenie wykonywania nieważnej umowy kredytu, w tym zwolnienie kredytobiorcy od obowiązku dalszego jej wykonywania, tj. świadczenia na rzecz banku. Dalsze spełnianie świadczeń, co do których na obecnym etapie postępowania zostało uprawdopodobnione, że nie mają oparcia w umowie, doprowadzałyby równocześnie do niezasadnego obciążania powodów i dalszego bezpodstawnego

wzbogacania pozwanego, bezzasadnie zwiększając skalę rozliczeń koniecznych w przypadku stwierdzenia nieważności umowy. Nie ma przy tym znaczenia, że na obecnym etapie postępowania powodowie nie uprawdopodobnili swoich twierdzeń o sumie wpłaconych świadczeń. Bez względu na ich wysokość, ewentualna zasadność zgłoszonego żądania przesądzi, że nie istnieje umowna podstawa do spełniania jakichkolwiek świadczeń na rzecz banku. W przypadku nieudzielenia zabezpieczenia powodowie byłiby natomiast zobowiązani do dalszego ich spełniania, co oznaczałoby utrzymywanie obciążenia comiesięcznymi płatnościami, które mogą być pozbawione podstawy prawnej.

Zgodnie z art. 755§1 pkt 1 kpc. jeżeli przedmiotem zabezpieczenia nie jest roszczenie pieniężne, sąd udziela zabezpieczenia w taki sposób, jaki stosownie do okoliczności uzna za odpowiedni. W szczególności sąd może unormować prawa i obowiązki stron lub uczestników postępowania na czas trwania postępowania.

W zakresie unormowania praw i obowiązków stron leży również określenie innego terminu spełniania świadczeń, w tym jego odroczenie. Udzielając zabezpieczenia sąd miał na uwadze aby nie obciążać pozwanego ponad potrzebę. Zauważyć trzeba, że interesy pozwanego są zabezpieczone, w przypadku oddalenia powództwa, istniejącym zabezpieczeniem hipotecznym kredytu. Trzeba też podkreślić, że wstrzymanie obowiązku płatności rat w terminach wynikających z harmonogramu oraz wyłączenie możliwości wypowiedzenia umowy, nie oznacza zwolnienia kredytobiorcy z ewentualnego (w przypadku oddalenia powództwa) obowiązku uiszczenia odsetek kapitałowych należnych bankowi za ten okres. Zabezpieczenie jedynie odsuwa termin płatności rat, jednak poza tym nie ingeruje w kształt łączącego strony stosunku.

W związku z powyższym orzeczono jak w punkcie I postanowienia.

Wniosek został oddalony w zakresie, w jakim zabezpieczeniu podlegać miałyby roszczenie o zapłatę, gdyż takiego roszczenia powodowie dotychczas nie zgłosili.

Z kolei w udzieleniu zabezpieczenia poprzez zakazanie przekazywania danych o rzekomych zaległościach w spłacie kredytu do Biura (...) czy (...) powodowie nie mają interesu, gdyż brak jest związku takich czynności pozwanego z przedmiotem postępowania.

ZARZĄDZENIE

(...)